

SXEDIO-B.6

29.4.1974: Ο ΠΡΟΙΣΤΑΜΕΝΟΣ ΤΗΣ ΚΥΠ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΟΜΠΑΖΟΣ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΕΙ ΟΤΙ ΜΕ ΟΔΗΓΙΕΣ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΕΦΥΓΕ ΜΥΣΤΙΚΑ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΓΙΑ ΝΑ ΖΗΤΗΣΕΙ ΒΟΗΘΕΙΑ ΓΙΑ ΝΑ ΑΠΟΤΡΑΠΕΙ ΤΟ ΕΠΕΡΧΟΜΕΝΟ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑ. ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΕΙ ΑΚΟΜΑ ΟΤΙ Η ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΓΚΙΖΙΚΗ ΣΤΑΛΗΚΕ ΣΑΝ ΥΣΤΑΤΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΑΠΟΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΠΑΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑΤΟΣ ΕΝΩ ΣΤΙΣ ΠΑΡΑΜΟΝΕΣ ΤΟΥ ΓΝΩΡΙΖΕ ΚΑΘΕ ΚΙΝΗΣΗ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΤΙ ΣΤΙΣ **13 ΙΟΥΛΙΟΥ 1974** ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΑ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΑ ΟΙ ΜΑΚΑΡΙΑΚΟΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ ΚΑΙ ΕΤΟΙΜΑΣΤΗΚΑΝ ΤΑ ΑΡΜΑΤΑ ΓΙΑ ΑΝΑΛΗΨΗ ΔΡΑΣΗΣ

Ο Προϊστάμενος της ΚΥΠ Γεώργιος Τομπάζος αποκάλυψε ότι με οδηγίες του Προέδρου Μακαρίου στις **6 Ιουλίου 1974** έφυγε μυστικά σε τριήμερη αποστολή στο εξωτερικό για να ζητήσει βοήθεια, ώστε να αποτραπεί το επερχόμενο πραξικόπημα.

Ωστόσο κράτησε μυστική τη χώρα στην οποία πήγε.

Ανέφερε ακόμη ότι ο Μακάριος απέστειλε την επιστολή στον Στρατηγό Γκιζίκη σε μια ύστατη προσπάθεια αποτροπής του πραξικοπήματος και ότι στις παραμονές του οι στρατιωτικοί έδωσαν άδειες στους Μακαριακούς στρατιώτες και ετοίμασαν τα άρματα για δράση κάτω από το άγρυπνο μάτι της Κυπριακής ΚΥΠ.

Ανέφερε ο Τομπάζος στη συνέντευξη του στον συντάκτη της εφημερίδας Ο ΑΓΩΝ Κωστήκη Αντωνίου (Αγών **29.4.1979**):

ΕΡ: Ποιος έδωσε την εντολή για τη διενέργεια του πραξικοπήματος κύριε Υπουργέ;

ΑΠ: Ο Στρατηγός Γκιζίκης.

ΕΡ: Η ΕΟΚΑ Β και γενικά τα μέλη και τα στελέχη της γνώριζαν ότι θα εκδηλωνόταν πραξικόπημα;

ΑΠ: Η ΕΟΚΑ Β γνώριζε αόριστα ότι στόχος της χούντας ήταν η διενέργεια πραξικοπήματος για τη ανατροπή του Μακαρίου. Τα μέλη της Οργανώσεως όμως δεν ήξεραν ότι το πραξικόπημα θα συνδυαζόταν με

εισβολή της Τουρκίας και διχοτόμηση της Κύπρου. Πάντως κανένα στέλεχος ή μέλος της ΕΟΚΑ Β δεν γνώριζε από προηγουμένως ότι το πραξικόπημα θα εκδηλωνόταν στις **15** Ιουλίου. Πιθανόν κάτι να ήξερε ο Λευτέρης Παπαδόπουλος, όπως αποδεικνύεται από την επιστολή που είχε στείλει ο ίδιος σε κάποιο στέλεχος της ΕΟΚΑ Β που αντίγραφο της κράτησε ο αποστολέας και βρέθηκε στην κατοχή του κατά τη σύλληψη του.

ΕΡ: Ποια μέτρα ελήφθησαν για να αντιμετωπιστεί το πραξικόπημα;

ΑΠ: Κατ' αρχήν εστάλη η γνωστή επιστολή προς τον Γκιζίκη. Εκείνη η επιστολή εστάλη και δόθηκε στη δημοσιότητα σε μια υστάτη προσπάθεια και σαν το τελευταίο όπλο για να πληροφορηθεί το χουντικό καθεστώς πως η Κυπριακή Κυβέρνηση γνώριζε πως θα διενεργούσε πραξικόπημα και ταυτόχρονα να εκτεθεί διεθνώς το καθεστώς Ιωαννίδη με την ελπίδα πως θ' αναγκαζόταν να ματαιώσει τα εγκληματικά σχέδια του και να μη προχωρήσει στη πραξικοπηματική ενέργεια του.

Επί πλέον με εντολή του Μακαρίου έφυγα μυστικά από την Κύπρο στις **6** Ιουλίου χωρίς να το γνωρίζει κανένας, εκτός βέβαια από τον Μακάριο και πήγα στο εξωτερικό για να ενημερώσω ορισμένους φίλους και να τους παρακαλέσω να προβούν σε διάφορες ενέργειες, ώστε να εμποδιστεί το πραξικόπημα. Η αποστολή μου κράτησε τρεις μέρες, Επέστρεψα στην Κύπρο στις **9** Ιουλίου.

ΕΡ: Η Ενημέρωση αφορούσε ξένες κυβερνήσεις ή ιδιώτες κύριε Υπουργέ;

ΑΠ: Θα έλεγα διπλωματικές υπηρεσίες. Λυπούμαι δεν μπορώ να αποκαλύψω περισσότερα.

Συνεχίζει ο Κωστάκης Αντωνίου:

Όπως είναι γνωστό την Παρασκευή **12** Ιουλίου, ο Μακάριος έφυγε από τη Λευκωσία, και μετέβη στο Τρόοδος. Ο κ. Τομπάζος είχε πολλούς ενδοιασμούς και φόβους και προσπάθησε να μεταπείσει τον Εθνάρχη. Τον ήθελε στη Λευκωσία. Ο Μακάριος όμως επέμενε.

- Τι με θέλεις εδώ κάτω... είπε στον κ. Τομπάζο.
- Μακαριώτατε, ίσως χρειαστώ την έγκρισή σας για ορισμένες ενέργειες που σκέπτομαι να κάνω... απάντησε ο κ. Τομπάζος.

- Σαν τι ενέργειες;
- Διάφορα μέτρα αιφνιδιασμού πριν εκδηλωθεί το πραξικόπημα.

- Κάμε ό,τι νομίζεις ορθό και λογικό. Σου έχω πλήρη εμπιστοσύνη, απάντησε ο Μακάριος.

Ο Εθνάρχης έφυγε για την προεδρική κατοικία στο Τρόοδος. Στη Λευκωσία η ώρα μηδέν πλησίαζε. Το ηφαίστειο της καταστροφής ήταν έτοιμο να εκραγεί.

ΣΑΒΒΑΤΟ ΒΡΑΔΥ, 13 ΙΟΥΛΙΟΥ 1974. Ο κ. Τομπάζος καλεί σε σύσκεψη την ηγεσία του Εφεδρικού. Τους ενημερώνει για τις σαφείς πληροφορίες που υπάρχουν ότι επίκειται πραξικόπημα. Τους πληροφορεί επίσης ότι:

ΠΡΩΤΟ: Αρχισε η φόρτωση στα τανκς της Εθνικής Φρουράς πυρομαχικών και οπλοπολυβόλων.

ΔΕΥΤΕΡΟ: Σ' όλους τους Μακαριακούς στρατιώτες έχουν δοθεί αδειες.

ΤΡΙΤΟ: Η 33η Μοίρα Καταδρομών που εδρεύει στο Μπέλλα Παίς έχει μεταφερθεί στη Λευκωσία.

ΤΕΤΑΡΤΟ: Οι Έλληνες αξιωματικοί δεν κοιμούνται στα σπίτια τους, αλλά παραμένουν συνεχώς μέσα στα στρατόπεδα.

ΠΕΜΠΤΟ: Έχουν συναρμολογηθεί οι όλμοι και όλα τα βαρειά πυροβόλα.

Η ατμόσφαιρα είναι βαρειά. Και γίνεται δραματική όταν διαπιστώνεται πως κανένα μέτρο δεν είναι δυνατό να βοηθήσει στην εξουδετέρωση των πραξικοπηματιών που διαθέτουν πλήρη και απόλυτη υπεροπλία.

Ο κ. Τομπάζος ρωτά αν η με κάποιο τρόπο αποδυνάμωση της Εθνικής Φρουράς ήτο δυνατό να έκλινε την πλάστιγγα υπέρ των δυνάμεων του κράτους.

Η απάντηση που παίρνει είναι αρνητική. Η Εθνική Φρουρά διαθέτει υπεροπλία σε όλους τους

τομείς. Επί πλέον διαθέτει εμπειροπόλεμους άνδρες.

Συζητείται ακόμη η λήψη προληπτικών μέτρων, (Σ.Σ. Κάποιοι αργότερα μίλησαν για σύλληψη των ελλήνων αξιωματικών και μεταφοράς τους με αεροπλάνα στην Αθήνα διά της βίας, αλλά ο Μακάριος θεωρούε μια τέτοια ενέργεια ως αντιπραξικόπημα) αλλά διαπιστώνεται και πάλιν πως όλα τα μέτρα θα είχαν σαν αποτέλεσμα την πρόκληση μεγαλύτερης αιματοχυσίας θα ηρωοποιούσαν τους επίδοξους πραξικοπηματίες και θα έκαμναν πιο δύσκολη και πιο λεπτή τη θέση της Κυπριακής Κυβερνήσεως που θα παρουσιαζόταν ότι προχωρήσε σε επικίνδυνες ενέργειες χωρίς να υπάρχει αυταπόδεικτη πρόκληση.

Η σύσκεψη τελειώνει. Ολοι αποχωρούν ανήσυχοι και σκεπτικοί. Τίποτε δεν φαίνεται δυνατό να σταματήσει το πραξικόπημα.

ΕΡ: Δηλαδή κύριε Υπουργέ μπορούμε να πούμε ότι είχαμε υποταγεί στη μοίρα μας;

ΑΠ: Δυστυχώς, αυτή είναι η αλήθεια. Είχαμε υποταγεί στη μοίρα μας. Κάθε μέτρο και κάθε ενέργεια ήταν μάταιη. Δεν μπορώ να αναφερθώ σε όλες τις σκέψεις που ανελύθησαν κατά την περίοδο εκείνη ούτε στα αιτιολογικά της απορρίψεως τους. Το θέμα είναι πολύ λεπτό.

Προσθέτει στην παράθεση της συνέντευξης του ο Κωστάκης Αντωνίου:

"ΚΥΡΙΑΚΗ 14 ΙΟΥΛΙΟΥ 1974: Ο κ. Τομπάζος τηλεφωνεί στον Μακάριο στο Τρόδος και συμφωνούν να συναντηθούν τη Δευτέρα το πρωί όταν ο Μακαριώτατος θα επέστρεφε στη Λευκωσία.

Η σύζυγος και τα παιδιά του κ. Τομπάζου παραθερίζουν στον Ζέφυρο της Κερύνειας. Τους επισκέπτεται ανήσυχος εκεί. Μένει για λίγη ώρα μαζί τους και τους προειδοποιεί:

"Αν εκδηλωθεί πραξικόπημα γυρίστε αμέσως στη Λευκωσία γιατί θα επακολουθήσει τουρκική εισβολή..."

Υστερα επιστρέφει στη Λευκωσία. Τον συντροφεύουν οι ανησυχίες και οι φόβοι του για το μεγάλο κακό που έρχεται και που δεν μπορεί ν'

αποτραπεί με τίποτε.

Ολόκληρη τη νύχτα ο κ. Τομπάζος δεν κλείνει μάτι.

ΔΕΥΤΕΡΑ 15 ΙΟΥΛΙΟΥ 1974: Γύρω στις **8.00-8.05** το πρωί ο κ. Τομπάζος παίρνει τηλεφώνημα από ένα πληροφοριοδότη του στρατιώτη, από κάποιο στρατόπεδο.

- Κύριε Τομπάζο, λέγει με αγωνία, όλοι οι στρατιώτες έχουν συγκεντρωθεί και οι αξιωματικοί τους ανακοινώνουν πως θα μεταβούν σε άσκηση. Τους λέγουν ακόμη πως κατά την άσκηση είναι δυνατό ν' αναγκασθούν να κτυπήσουν και πως πρέπει να εκτελέσουν χωρίς δισταγμό τις οδηγίες και τις εντολές που θα τους δοθούν. Βλέπω τα τανκς να ξεκινούν...

- Ελα αμέσως στο γραφείο, απαντά ο κ. Τομπάζος.

Υστερα παίρνει τηλέφωνο τον Μακάριον. Τον ρωτά τι ώρα να πάει στο Προεδρικό.

- Ελα σε καμιά **20**ριά λεπτά, του απαντά ο Μακάριος.

Η συνδιάλεξη διακόπτεται απότομα. Το πραξικόπημα έχει ήδη εκδηλωθεί.

Ο κ. Τομπάζος τρέχει προς το Προεδρικό. Τα τανκς όμως βρίσκονται καθ' οδόν. Αναγκάζεται να επιστρέψει πίσω...

ΕΡ: Κύριε Τομπάζο, δεν ελήφθησαν έστω και στοιχειώδη μέτρα αμύνης;

ΑΠ: Είχαμε εντείνει στο έπακρο την επαγρύπνηση μας. Και διασκορπίσαμε τις δυνάμεις μας ώστε να μη παραμείνουν εγκλωβισμένες κατά τη διάρκεια του πραξικοπήματος. Είναι γεγονός όμως ότι περιμέναμε να εκδηλωθεί νύκτα το πραξικόπημα. Και χαλαρώναμε την επαγρύπνηση μας την ημέρα. Φαίνεται όμως ότι και εκείνοι παρακολουθούσαν τις κινήσεις μας. Και έδωσαν εντολή να διενεργηθεί το πραξικόπημα μέρα, χωρίς καμιά συγκάλυψη της ενέργειάς τους.

Για τις σχέσεις Μακαρίου- Γρίβα ο Γεώργιος

Τομπάζος ανέφερε ότι ο Μακάριος αγαπούσε κατά βάθος το Γρίβα.

Εγγραψε ο Κωστάκης Αντωνίου:

- Ο Μακάριος αγαπούσε στο βάθος τον Γρίβα. Και παρά τη φθορά και τον πόλεμο που έκαμνε ο Στρατηγός, πίστευε πως ο Γρίβας είχε παρασυρθεί, λόγω αυθορμητισμού και της πολιτικής αφέλειας του, από άλλους σε ένα επικίνδυνο όμως και καταστροφικό για την Κύπρο παιγνίδι.

ΕΡ: Κύριε Υπουργέ, η Κυβέρνηση γνώριζε που κρυβόταν ο Γρίβας;

ΑΠ: Γνωρίζαμε τον κρυψώνα του Γρίβα. Αλλά ο Μακάριος δεν ήθελε την παρενόχληση ή τη σύλληψη του. Ελεγε πως ο Γρίβας ήταν άνθρωπος πεισματάρης και σε μια ενεδεχόμενη προσπάθεια συλλήψεως του θα έφερνε αντίσταση και πιθανόν να τραυματιζόταν ή να σκοτωνόταν. Και ο Μακάριος δεν ήθελε να σκοτωθεί ο Γρίβας.

ΕΡ: Υπάρχει ακόμη η άποψη ότι αν ζούσε ο Γρίβας ίσως να μη γινόταν πραξικόπημα...

ΑΠ: Δεν το πιστεύω. Δεν ήταν ο Γρίβας που κατεύθυνε τις εξελίξεις αλλά η χούντα. Πιστεύω ακράδαντα πως ο Γρίβας ίδρυσε την ΕΟΚΑ Β με σκοπό ν' ανατρέψει πραξικοπηματικά τον Μακάριο. Δεν γνώριζε όμως πως το πραξικόπημα θα συνδυαζόταν με τουρκική εισβολή. Κατέχουμε έγγραφα που καθορίζουν τους σκοπούς και τους στόχους της ΕΟΚΑ Β. Και οι σκοποί ήταν "η διά βιαίων μέσων ανατροπή της Κυβερνήσεως".

ΕΡ: Σε ποιο βαθμό είχαν διαβρωθεί η ΚΥΠ και οι άλλες ουσιώδεις υπηρεσίες;

ΑΠ: Θα έλεγα σε μεγάλο βαθμό. Στην ΚΥΠ όμως γνώριζα όλους όσοι εργάζονταν για λογαριασμό της ΕΟΚΑ Β. Τους απομόνωσα και τους ανέθετα μονάχα εργασία ρουτίνας.

Για τους τέσσερις ελλαδίτες αξιωματικούς που ήλθαν στην Κύπρο το **1973** και που ο Γεώργιος Γρίβας είχε καταγγείλει ότι ήλθαν για να τον δολοφονήσουν ο Γεώργιος Τομπάζος είπε στον Κωστάκη Αντωνίου που έγραψε όσα του ανέφερε:

"Οι τέσσερις ελλαδίτες λοχαγοί τους οποίους ο Γρίβας είχε καταγγείλει το **1973** ότι ήλθαν στην Κύπρο να τον δολοφονήσουν ήταν οι οργανωτές της δολοφονικής αποδείρας κατά του Μακαρίου στον Άγιο Σέργιο τον Οκτώβριο του ιδίου χρόνου. Και φυσικά στόχος τους δεν ήταν ο Γρίβας αλλά ο Μακάριος.

"Δεν ξέρω πως ο Γρίβας συνεπέρανε πως οι Ελλαδίτες λοχαγοί θα επιχειρούσαν να τον δολοφονήσουν τον ίδιο. Πάντως στην πραγματικότητα και με βάση τα στοιχεία που είχαμε οι στρατιωτικοί αυτοί ήλθαν στην Κύπρο και οργάνωσαν την απόπειρα δολοφονίας του Μακαρίου στον Άγιο Σέργιο "αποκαλύπει ο κ. Τομπάζος.

"Γνωρίζαμε" λέγει, "από τη Δευτέρα ότι την επομένη Κυριακή θα επιχειρείτο δολοφονία του Μακαρίου κατά τη μετάβαση του στον Άγιο Σέργιο. Γνωρίζαμε ακόμη πως η δολοφονία θα επιχειρείτο με πυροδότηση τεσσάρων μεγάλης εντάσεως βομβών που θα ετοποθετούντο μεταξύ των χωριών Στύλλοι και Άγιος Σέργιος.

Ενημέρωσα τον Μακαριώτατο και εισηγήθηκα σ' αυτόν ότι και για λόγους διεθνούς γοήτρου της Κύπρου, αλλά και για άλλους λόγους θα ήταν καλύτερα να προσπαθούσαμε να πετύχουμε να μη τοποθετηθούν οι βόμβες.

Ο Μακάριος με άφησε να χειριστώ όπως νομίζω καλύτερα το όλο θέμα. Ζήτησα λοιπόν από την Προεδρική Φρουρά να επιτηρεί συνεχώς την περιοχή τη μέρα και ανέθεσα την επιτήρηση την νύχτα σε άνδρες της αστυνομικής διευθύνσεως Αμμοχώστου. Φαίνεται όμως ότι οι τελευταίοι διέπραξαν στο ακέραιο το καθήκον τους γιατί τελικά οι βόμβες τοποθετήθηκαν. Σχετικά με ενημέρωσε κάποιος από τους πληροφοριοδότες μου.

Πληροφόρησα αμέσως τον Μακάριο ότι οι βόμβες είχαν τοποθετηθεί και προσπάθησα να τον πείσω να μη πάει στον Άγιο Σέργιο. Ήταν αμετάπειστος.

Θυμάμαι ότι σ' εκείνη τη συνάντηση ύψωσα κάπως και τον τόνο της φωνής μου και υπέδειξα στον Μακάριο ότι έπρεπε κάποτε- κάποτε να ακούει την συμβουλή

μου. Ο Μακάριος θύμωσε και απάντησε:

"Δεν είμαι ποιζίνους που υποτάσσονται σε κανένα εγω...".

Μετά την απάντηση αυτή και αφού ήταν πια φανερό ότι ο Μακάριος δεν είχε την παραμικρή διάθεση ν' αναβάλει τη μετάβαση του στον Άγιο Σέργιο ο κ. Τομπάζος πήρε άλλα μέτρα.

Έδωσε εντολή κάποιος να βγάλει με το τράκτορ του μια "αυλατζιά" στην επικίνδυνη διαδρομή, σε μια προσπάθεια να ανακαλυφθεί και ν' αχρηστευθεί το καλώδιο των βομβών. Ο άνθρωπος όμως που εχρησιμοποιήθη από την Αστυνομική Διεύθυνση Αμμοχώστου ήταν μνημένος στην ΕΟΚΑ Β και φυσικά κάθε άλλο παρά εξετέλεσε την αποτολή που του αντετέθη.

Ο κ. Τομπάζος καθόταν σε αναμμένα κάρβουνα. Τον έζωναν οι ανησυχίες. Η μέρα της μεταβάσεως του Προέδρου Μακαρίου στον Άγιο Σέργιο έφθασε χωρίς να ήταν απόλυτα βέβαιος πως ο κίνδυνος εξουδετερώθηκε.

Πήρε το τελευταίο μέτρο. Ανέθεσε σε αστυνομικούς να ερευνήσουν την περιοχή ένθεν και ένθεν της διαδρομής από Στύλλους εις Άγιον Σέργιον και σε βάθος, τουλάχιστον **400** μέτρων για να ανακαλυφθεί ο πυροδότης των βομβών.

Αυτή τη φορά η τύχη βοήθησε. Ο επίδοξος δολοφόνος του Μακαρίου μόλις είδε τους αστυνομικούς να πλησιάζουν στο μέρος όπου κρυβόταν πυροδότησε πρόωρα τις βόμβες.

Με την ενέργεια εκείνη εξηγεί ο κ. Τομπάζος "προσπάθησε να δημιουργήσει την παραπλανητική εντύπωση ότι πυροδότησε πρόωρα τις βόμβες σε μια κρίση μετανίας ενώ στην ουσία πυροδότησε τις βόμβες γιατί αντελήφθη τους αστυνομικούς να πλησιάζουν την κρυψώνα του".

ΣΧΕΔΙΟ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑΤΟΣ

Στη συνέντευξη του ο Γεώργιος Τομπάζος αποκάλυψε επίσης ότι λίγο πριν από το θάνατο του ο Γεώργιος Γρίβα η χούντα των Αθηνών, προωθούσε

σχέδιο πραξικοπήματος στην Κύπρο σε συνεργασία με την ΕΟΚΑ Β.

Το σχέδιο αυτό προέβλεπε κατάληψη του Τροόδους και κήρυξη της ένωσης με την Ελλάδα.

Ανέφερε ο Γεώργιος Τομπάζος:

"Η κατάληψη του Τροόδους είχε ανατεθεί σε δυο κυπρίους στρατιωτικούς, μέλη της ΕΟΚΑ Β. Ο ένας απ' αυτούς φοβηθείς φαίνεται αρνήθηκε και την εκτέλεση του σχεδίου ανέλαβε ο άλλος.

Το σχέδιο, που ανακαλύψαμε περί το τέλος του **1973** θα ετίθετο σε εφαρμογή αρχές του **1974**. Πρόβλεπε όπως προανέφερα την κάλυψη της περιοχής και την ένωση της με την Ελλάδα. Στη συνέχεια θα επενέβαινε η Τουρκία και θα την ακολουθούσε η Ελλάδα.

ΕΡ: Πως αντιμετωπίσθη και αυτή η περίπτωση κύριε Υπουργέ;

ΑΠ: Κατ' αρχήν δεν υπήρξε κατάλληλος προγραμματισμός και η κατάλληλη οργάνωση από πλευράς ΕΟΚΑ Β. Για παράδειγμα οι διάφοροι οπλαρχηγοί της οργάνωσης στην περιοχή δήλωναν πως θα διέθεταν για τον σκοπό αυτό **200** άνδρες. Τελικά όμως αποδείχτηκε πως δεν διέθεταν παρά μόνο ελάχιστους. Ο Γρίβας έδωσε εντολή στον αρχηγό της επιχειρήσεως να μεταβεί στη Λάρνακα και να επισπεύσει μέλη της ΕΟΚΑ Β από τον τομέα Λάρνακος. Οι Αχές ασφαλείας όμως που γνώριζαν τα πάντα επενέβησαν στην κατάλληλη στιγμή και τον συνέλαβαν, ενώ βρισκόταν ακόμη στη Λεμεσό, καθ' οδόν προς Λάρνακα, για να βρει τους άνδρες που χρειαζόταν. Έτσι ναυάγησε η προσπάθεια της χούντας.

Το πραξικόπημα αυτό κατά τον Γεώργιο Τομπάζο ήταν το τέταρτο που είχαν κατορθώσει να ματαιώσουν οι αρχές ασφαλείας κατά τη διάρκεια της περιόδου **1971-1974** που δρούσε η ΕΟΚΑ Β.

Εμπνευστής και στις **4** περιπτώσεις, ανέφερε ο Γεώργιος Τομπάζος στην ίδια συνέντευξη στην εφημερίδα ΑΓΩΝ (**1.5.1979**) ήταν η χούντα που θα συνεργαζόταν με την ΕΟΚΑ Β.

Όλες οι προσπάθειες, ανέφερε ο Γεώργιος

Τομπάζος εντάσσονται μέσα στα πλαίσια συμφωνίας Χούντας- Αγκυρας να ανατραπεί ο Μακάριος και η συνταγματική τάξη, να εισβάλει η Τουρκία, να την ακολουθήσει η Ελλάδα, να διχοτομηθεί η Κύπρος και να επιβληθεί η διπλή ένωση".

Εγγραψε ο Κωστάκης Αντωνίου που πήρε τη συνέντευξη από τον Γεώργιο Τομπάζο για τα άλλα τρία σχεδιασθέντα πραξικοπήματα που δεν έγιναν:

Η πρώτη απόπειρα πραξικοπήματος ανεκαλύφθη μέσα στο 1971 πριν ακόμη ο Γρίβας έλθει στην Κύπρο και όταν ακόμα η ΕΟΚΑ Β βρισκόταν στα σπάργανα. Όταν δηλαδή μόλις είχε αρχίσει η οργάνωση της.

Το σχέδιο εκείνο προέβλεπε τα ακόλουθα:

ΠΡΩΤΟ: Η ΕΟΚΑ Β θ'απέκοπτε και θα κατελάμβανε την Καρπασία και θα κήρυσσε την ένωση της με την Ελλάδα.

ΔΕΥΤΕΡΟ: Η Τουρκία θα εισέβαλλε αμέσως στην Κύπρο με πρόσχημα την ανατροπή της συνταγματικής τάξεως και θα κατελάμβανε την εκείθεν του Πενταδακτύλου περιοχή, δηλαδή την Καρπασία και την Κερύνεια.

ΤΡΙΤΟ: Η Ελλάς σαν εγγυήτρια δύναμη και υπό το πρόσχημα της προστασίας της Κύπρου θα επενέβαινε με τη σειρά της στο νησί και θα κατελάμβανε την εντεύθεν του Πενταδακτύλου περιοχή.

ΤΕΤΑΡΤΟ: Στη συνέχεια θα παρενέβαιναν τρίτοι παράγοντες να σταματήσουν τις εχθροπραξίες, τα ελληνικά και τα τουρκικά στρατεύματα θα σταματούσαν σε προκαθορισμένα βέβαια, σημεία και έτσι η διχοτόμηση και η διπλή ένωση θα ήταν γεγονός τετελεσμένο.

ΕΡ: Πως απειράπη εκείνος ο κίνδυνος κύριε Υπουργέ;

ΑΠ: Οπως προανέφερα ο Γρίβας δεν είχε έλθει ακόμα στην Κύπρο. Η οργάνωση όμως της ΕΟΚΑ Β είχε προχωρήσει αρκετά. Ο Γρίβας έστειλε από την Αθήνα το σχέδιο στους εδώ υπευθύνους της οργάνωσης του για να το μελετήσουν. Χωρίς να γνωρίζει βέβαια πως το πραξικόπημα θ' ακολουθούσε τουρκική εισβολή. Ο

αρχηγός της ΕΟΚΑ Β δεν ήταν κατατοπισμένος για τους στόχους και τις συνέπειες του σχεδίου. Τον έμπλεξαν στην υπόθεση παρουσιάζοντας το όλο εγχείρημα σαν αποκλειστική προσπάθεια να φύγει ο Μακάριος. και επειδή ο Γρίβας πίστευε πάντα πως για ν' αποτραπεί "αντεθνική λύση" έπρεπε να ανατραπεί ο Μακάριος δέχτηκε να παίξει το παιχνίδι τους.

Η Κυβέρνηση γνώριζε για την ύπαρξη του σχεδίου το οποίο ο Γρίβας διεβίβασε κατ' αρχήν στον εδώ αρχηγό της οργανώσεως του κάποιο κύπριο στρατιωτικό που έφερε τότε ψευδώνυμο "Δαβάκης". Αργότερα μετενομάσθη σε "Παυσανία" και στη συνέχεια άλλαξε διάφορα ψευδώνυμα. Το σχέδιο απερρίφθη από τον "Δαβάκη" και τους άλλους επιτελείς του Γρίβα που μη όντας μνημένοι στους πραγματικούς στόχους και σκοπούς του, έκριναν ότι δεν ήταν εφαρμόσιμο γιατί εκτός των άλλων εφοβούντο ότι η προσπάθεια τους θα επροτάσσετο δυναμικά από την Εθνική Φρουρά, ενώ αντίθετα η Εθνική Φρουρά θα συνέβαλλε στην επιτυχία του εγχειρήματος.

ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΣΦΕΝΔΟΝΗ

Μετά την αποτυχία του πρώτου σχεδίου πραξικοπήματος, η χούντα κατέστρωσε και δεύτερο σχέδιο, στο οποίο δόθηκε η ονομασία "Σφενδόνη". Πριν λίγο καιρό ο Γρίβας είχε φθάσει στην Κύπρο.

Όπως τονίζει ο κ. Τομπαζος φαινομενικά το πραξικόπημα θα το εκτελούσε η ΕΟΚΑ Β στην πραγματικότητα όμως η Εθνική Φρουρά.

"Το πραξικόπημα αποκαλύπτει, "θα εκδηλωνόταν τη νύκτα της 14ης Φεβρουαρίου 1972. Το ακριβές σχέδιο του πραξικοπήματος που πρόβλεπε μεταξύ άλλων κατάληψη της Λευκωσίας, το είχαμε στα χείρα μας από τον Δεκέμβριο του 1971 και με φροντίσαμε να πάρουμε τα μέτρα μας. Μεταξύ άλλων μπλοκαρίστηκαν από τις νόμιμες δυνάμεις όλοι οι χώροι εκκινήσεως των πραξικοπηματιών.

Όταν το πρωί της 14ης Φεβρουαρίου πληροφορήσα

τον Μακαριώτατο περί του επικειμένου πραξικοπήματος ο Μακαριώτατος μου ανέθεσε να βρω τον κ. Γλαύκο Κληρίδη και να του πω να συναντήσει αμέσως τον τότε Αμερικανό πρεσβευτή κ. Νταίβιντ Πόππερ για να του εκθέσει την κατάσταση και να ζητήσει την παρέμβαση της αμερικανικής κυβερνήσεως για την αποτροπή του πραξικοπήματος.

Συνάντησα πράγματι τον κ. Κληρίδη που διατηρούσε πολύ φιλικές σχέσεις με τον κ. Πόππερ, του εξήγησα την σοβαρότητα της καταστάσεως και στη συνέχεια ο κ. Κληρίδης έφυγε αμέσως για να συναντήσει τον αμερικανό πρεσβευτή.

Του εξήγησε ότι η Κυβέρνηση είχε σαφείς πληροφορίες ότι την νύκτα θα εκδηλώνονταν χουντικό πραξικόπημα τον προειδοποίησε ότι θα προκαλείτο μεγάλη αιματοχυσία, (σημειώστε ότι το σχέδιο πραξικοπήματος πρόβλεπε πως το πραξικόπημα έπρεπε να ήταν αναίμακτο) και ζήτησε την παρέμβαση της αμερικανικής Κυβερνήσεως.

Ο κ. Πόππερ άφησε έμμεσα στον κ. Κληρίδη να εννοήσει ότι γνώριζε πως θα εκδηλώνονταν πραξικόπημα αλλά ταυτόχρονα του δήλωσε πως δεν ήταν εξουσιοδοτημένος από την Κυβέρνηση του να κάμει ή να πει ο,τιδήποτε.

Ο κ. Κληρίδης επέστησε και πάλιν την προσοχή του αμερικανού πρεσβευτή στο γεγονός ότι θα προεκαλείτο μεγάλη αιματοχυσία με την Κυβέρνηση του ώστε να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα και στη συνέχεια να ενημερώσει την Κυπριακή Κυβέρνηση για τα αποτελέσματα των ενεργειών του

Αντί όμως να μιλήσει η Αμερικανική Κυβέρνηση διά του Πόππερ προς την Κυπριακή, μίλησε διά του Τάσκα (αμερικανού πρεσβευτή στην Αθήνα) προς τον Γεώργιο Παπαδόπουλο ο υποδεικνύοντας σ' αυτόν ότι "όλα τα γνωρίζουν οι κύπριοι"

Στις **9** το βράδυ της Δευτέρας **14ης** Φεβρουαρίου **1972** η Αθήνα έδινε εντολή στους εδώ πραξικοπηματίες που ήταν έτοιμοι να ξεκινήσουν πως το πραξικόπημα εματαιώθη και πως δεν επρόκειτο να πραγματοποιηθεί

ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΛΛΩΝ

Ενα χρόνο μετά την αποτυχία και του δευτέρου σχεδίου της, η χούντα ετοίμασε και τρίτο σχέδιο πραξικοπήματος. Το σχέδιο Απόλλων, το οποίο ήλθε και πάλιν έγκαιρα στα χέρια της Κυπριακής Κυβερνήσεως.

Το σχέδιο Απόλλων το είχαμε στα χέρια μας από τον Ιούλιο του **1973**. Την έκρηξη του πραξικοπήματος την τοποθετούσαμε αρχές Αυγούστου του ιδίου χρόνου. Το σχέδιο δε μιλούσε για σαφή ανάμειξη της Εθνικής Φρουράς, ήταν

καθαρό όμως από το είδος των επιχειρήσεων και τον τύπο των όπλων που θα εχρησιμοποιούντο πως η ανάμειξη της Εθνικής Φρουράς θα ήταν κάτι περισσότερο από βεβαία.

Είχαμε σαφείς πληροφορίες ότι γύρω στις **20** Ιουλίου ο Γρίβας επρόκειτο να έχει σημαντική σύσκεψη με τους κυριώτερους επιτελείς του για να πάρει τις απόψεις τους όσον αφορά το σχέδιο πραξικοπήματος.

Παράλληλα είχαμε εντοπίσει τους δυο πιθανούς τόπους όπου εκρύπτετο ο υπαρχηγός του Γρίβα Σταύρος Σύρος και αποφασίσαμε να ενεγήσουμε αιφνιδιαστική επιδρομή για να τον συλλάβουμε.

Πράγματι ο Σύρος συνελήφθη στη Λεμεσό και στην κατοχή του βρέθηκε το σχέδιο "Απόλλων". Πρόλαβε να κάψει το έγγραφο, όχι όμως σε σημείο που να καταστραφεί πλήρως. Είχαν καεί μονάχα οι τέσσερις γωνίες του αλλά τελικά καταφέραμε να το συναρμολογήσουμε.

Αμέσως η Κυβέρνηση εξέδωσε ανακοίνωση στην οποία γνωστοποιούσε προς τον λαό την ανακάλυψη του εγγράφου και τόνιζε ιδιαίτερα τα σημεία εκείνα του σχεδίου που αποδείκνυαν ότι η Εθνική Φρουρά θα αναμιγνυόταν στο πραξικόπημα.

Συντάκτης της ανακοινώσεως εκείνης ήμουν εγώ. Στόχος και προσπάθεια μου ήταν να καταδείξω στη χούντα ότι όλες οι κινήσεις και τα σχέδια της ήταν γνωστά στην Κύπρο, ώστε ν' αναγκαστεί να ματαιώσει το εγκληματικό εγχείρημα της. Και πραγματικά για

τρίτη φορά η χούντα γνωρίζοντας πως είμαστε ενήμεροι των σχεδίων της, εγκατέλειψε έστω και προσωρινά τις προσπάθειες της να διενεργήσει πραξικόπημα.

Θυμάμαι πως εκείνη η ανακοίνωση προκάλεσε την οργή του τότε αρχηγού της Εθνικής Φρουράς Στρατηγού Χαραλαμπόπουλου.

Ο Χαραλαμπόπουλος επρόκειτο να αντικατασταθεί εκείνες τις μέρες από τον Στρατηγό Ντενίση και ο Μακάριος έδιδε ένα γεύμα στην προεδρική κατοικία στο Τρόδος. Ο Χαραλαμπόπουλος με πλησίασε θυμωμένος και αφού διαματυρήθηκε έντονα γιατί προσπάθησα όπως είπε ν' αναμίξω την Εθνική Φρουρά απαίτησε να διαψεύσω όσα ανακοίνωσα. Φυσικά αρνήθηκα.